

Liber

Anselmi

Sed nūc inter̄ benedic anima mea dominum salvatorem tuū: et magnifica nomen eius quod est sanctū: et sanctissimis deliciis plenū. O q̄ bonus et suavis es domine iesu aie querēti te. O iesu redēptor captiuor̄: saluator p̄ditoꝝ: spes ex ulum: laborantiū fortitudo: angustiati spūs: latitudo anime lacrimose: et p̄ te in sudore currentis dulce solatium: et suave refrigerium: corona triumphatium vnicus merces et leticia oīm supnoꝝ ciuiū vberimus fons oīm gloriari inclita ples summi dei. Sūme deus te benedict̄ oīa que in celo sunt sursū: et que ī terra deorsum: q̄r magnus es tu et magnuꝝ nomen tuū. O immarcessibilis decor ex celsi: et purissima claritas lucis etne vita oīm vitam vivificans: lux om̄e lumē illuminans et conservās in ppetuo splēdoꝝ: mille milena milia luminū fulgētia ante thronum diuinitatis tue a pmeuo diluculo. O eternuꝝ et incessabile claram et dulce pfluuium fontis absconditi ab oculis nostris: qui solis ortum nescit: fundo caret. cretū scriptōis terminū nō habet: nihil pturbationis admittit. Eructauit te cor dei altissimi de sue pſūditatis in penetrabili abyssō: vita vitaz lux lucem: deus deū: eternus eternū: im̄mēsus immensum: ac per om̄ia sibi coequalem et de plenitudine tua om̄nes accēpimus. Tu enī largissime fōs omnis boni septemplicis gratie p̄ciosum lumē in q̄ p̄fissime spiritus. Dep̄cor vt si qua p fragilitate in veritate maiestatis tue mi nus intellexi: et in p̄ceptis dñicis intellecta p̄ lasciuitā carnis neglexi: tua visitaōe illustrare digneris quibus ea decenter et m̄hi necessarie corrīgam: meiq̄ erois p̄ te misericordiam p̄sequar ut p̄ te quam in piculoso huius vite pelago in auxiliū aduocavi sine naufragio adop̄tatum phennis reque lictus p̄ducar.

Te itaq̄ pater clementissime peto vt qui me p̄mit̄ creasti: per passionē vni-

geniti tui recreasti quicquid ad laudem tuam p̄tinet me cogitare facias et amare Sed quia fragilis sum: nec possuꝝ p̄fice re: sedula tamē deuotōe cōcedas me stu dereyt redemptōnis ac saluationis tue grām cōseqr̄. Et quicqđ deinceps op̄is agā: ex tua et p̄ tua et i tua ḡfa ad laudez tuā totū p̄ueire facias meq̄ deinceps tue re a peccatis et in bonis op̄ibus validior rem esse p̄cipias: et vt q̄dli i hoc corpūsculo viuā aliqd servicij tibi sp̄ exhibeā post exitum dñi aie mee a corpe ventiam oīm peccator̄ cōsequi: et vitā eternā me p̄cipere cōcedas. Per eū qui tecū viuit et regnat per om̄nia secula seclor̄. Amē

Incipit p̄fatio b̄ti anselmi ep̄i i exposi tōne euangelij. Intrauit iesus in quoddam castellum.

Intrauit iesus in quoddam castellum: Quid ad gloriosam dī genitricē lectio ista p̄tineat vt i festiuitate eius legaꝝ pleriq̄ solent q̄re re. Elī qđ ego sentirem i cōuentū fratz put potui vulgariter iam plus exposui et quia quod dixi auditoribꝝ placuit: dicta litteris mādare et ab eisdem dñis ab batibꝝ wilhelmo viscanēsi arnolfo twarnensi iussus: īmo coactus sū. Qd ido di xi vt exposūcula ista tanq̄ a p̄sumpto so edita nō displiceat: qm̄ nō p̄sumptio sed obediētia edidit. Iā nūc ḡ oraciunculā istā salua fide ac sine p̄iudicio melioris ad laudē eiusdē virginis et m̄ris iesu humiliter scribere aggrediar

Explicit prefacio

In illo tpe Intrauit iesus in quoddam castellum: et mulier quedā martha noīe exceptit illū in dormitum suam.

Omelia lctōis eiusdē b̄ti anselmi ep̄i. Scriptura sacra res vna et eadē eiusdē locutōnis inuenit diuisa significare: sicut leo: hedus: ignis: aqua: v̄l etiam sol: et alia m̄ta. Est enī leo de tribū iuda: et leo qui circuit

Omelia

querēs quem deuoret. Est hedus emissarius qui peccata nostra portavit ē hed' a sinistris qui damnatur. Est ignis quē dñs misit in terraz: et quē dñs vult vt ardeat: est ignis qui sup iūpios cadit: vt non videant solem. Est aqua cui flumina fluunt de ventre creditis: est aqua cuius tempestas nō nos demergat. Est sol iusticie qui nos illuminare solet: est sol q̄ nos vivit per diem: licet ergo castellum als malū significet: vt illud de quo dicitur. Ite in castellum qd contra vos est. Vbi plane manifestatur qd significet tamē hoc castellum in qd intravit Iesu singulariter intemeratam virginem & ieu genitricem salua scripturarū regla & similitudinem accipimus. Castellum enī dicit quelibet turris & murus in circuitu ei'. Que duo sese inuicē defēdūt: ita vt hostes p murum ab arce: & a muro p arcem arceant. Huiusmodi castello nō incongrue virgo maria assimilatur. qm̄ virginitas mentis et corporis ita quasi murus vndiq̄ vallavit vt nullus vnḡ libidini esset ad eam accessus: nec sensus eius aliqua corruperent illecebra. Et quia virginitatē cū libido nō possit solet impugnare supbia est in eadē virgine turris humilitatis: quia muro virginitatis oēm repellit supblam: & q̄ humilitatem cū supbia nō possit: solet impugnare libido mur' virginitatis a turre humilitatis oēm repellit libidinem. Ita hec duo murus vñz virginitatis et turris humilitatis ab alterutro munimur ut nūq̄ in humili virgine fuerit: nec supbia virginitas: nec inqnata humilitas: sed sp̄ in eadē pmanserit & humili virginitas & virginalis humilitas. Q̄uis aut̄ quod dicit ita verū sit: vt nihil verius fides christiana credere possit. Ponamus tamē aliqua de euāgelio ei' virginitatis & humilitatis testimonia. Quippe cū ab angelo filius ei' pmitte ret respōdit. Quomodo fiet istud qm̄

virū non cognosco. Si cuilibet virginī despōsate in animo suo disponenti nubere dicere filiū habebis: nō miraretur neq̄ interrogaret quō istud fieret vt puta que se despōsatā & in primo nuptu ram sciret: & a viro grauidari ysu natu re speraret: hec aut̄ nō immerito mirata est: & quomodo fieret qd pmittebat scis citata qm̄ q̄uis despōsatā tamē se nūq̄ nuptoram neq̄ vñz cognitaz certissime sciebat. Hec de virginitate de humilitate & dicēdū est: & cum ab angelo salutaretur: mater dei eligere: quō fieret salua virginitate: cui tm̄ timebat doce ref: benedicta sup om̄s mulieres pdicatur respōdit. Ecce ancilla dñi. et i alio loco. Quia respexit humilitatez ancille sue. O sublimis virgo mater dei. Om̄f humil' ancilla dei. Quid sublimi' eē posset: quid humilius de se sentire posset? Sūt qui castellum hoc magdalum esse arbitran̄: a quo maria magdalena cognoscatur. Quod si verum est pdicte interpretatiōi famulat. Adagdalum enī turris dicitur: & humilitati pparatur. Hic vero nō noīatur sed tm̄ quoddā dicitur qd indiscussū pterire nō debemus. Qd idē singulare castelluz fuit virgo maria. Q̄uis enī & multe alie muri virginitatis habeant: & turrim humilitatis: idem & vñges sint & humiles: tamē salua virginitate: m̄fes esse nō pnt: neq̄ filios generare: q̄ ista sola fecit. & ideo castellum hoc quoddā idē singulare merito dicit: q̄ ista singulariter & mater fuit & virgo & nulla alia est potuit vel poterit. Tlex cōcedam aliquā & m̄fem eē & virgiem: q̄uis sit impossibile. Etiā sic maria virgo singularis erit: q̄ vnicū dei filiū genuit: q̄ sicut ē vnicū vnicō p̄fī: ita ē vnicū vnicē m̄fī: & ideo etiā si virgo pariat: nulla vel cūdē vel talē generabit ali um. Est ḡ castellū qddaz in qd intravit iesus. Porta vero p quā intravit ē fides. Q̄enī credidit pfecta sūt a dñs que ei

vñtura
viro cognitare

Liber

Anselmi

ab angelo dicta sūt: sicut sit ad eā elyza-
beth. Nec q̄ iesus intrauit castellū hoc.
violatum est iesus enī saluat nō violat.
cōtracta solidat: nō solidata cōfringit.
Scdm nomē ei⁹ ita ⁊ opus eius. Et mu-
lier quedam martha nomine excepit eum
in domū suā: ⁊ huic erat soror noīe ma-
ria. Due iste sorores sicut p̄fes sācti ple-
nissime nobis exposuerūt duas in sācta
ecclēsia vitas designant: martha scilicet
actiūā: maria cōtēplatiūā. Ista laborat
ad exhibēda iindigēti omnia humilitatis
officia: illa vacat ⁊ videt quoniam deus
est. Ista circa exteriora occupaēt: illa in-
teriora cōtemplat̄. Sicut enī mater dei
est singularis: ita ⁊ istarū vitarū effect⁹
quaꝝ iste sorores typū tenēt in ea extitit
singularis. Nunq̄ in aliq̄ p̄sona: uno in
oīibus sicut martha opata ē: nūq̄ alias
sic. Maria cōtemplatiōi vacauit. Nun-
q̄ illa vel hec alias quod suū est sic exhi-
buit. Lū marthā vel mariā dico eoꝝ sig-
nificata intelligo. Sed iā videam⁹ acti-
onem huius marthe. deinde coniciamus
cōtemplationē huius marie: ⁊ vt plani-
us id faciamus: quod ali⁹ p̄ marthā ope-
rari: ⁊ quod est ista opata cōferamus.
Ali⁹ hospitem quemlibet i domo sua su-
scipiūt: ista nō quemlibet s̄ p̄pūm dei fi-
lium q̄ nō habet ybi caput reclinet: non
in domo: s̄ in vtero suscepit. Ali⁹ nudūz
quēlibet veste mutabili atq̄ corruptibili
li yā libet p̄posita agiūt: illa v̄bū dei i ea
dē v̄gīea carne i vnitate p̄sone assūpsit
q̄ sine fine icōmutabilis atq̄ icōruptibilis
p̄manebit. Ali⁹ quēlibet esuriēt ⁊ sītien-
tem cibo vel potu exteriori reficiūt: ista
deū ⁊ hoīem humanitus indigētē non
solū exterioribus cibis vel potibus pa-
uit: verūtiā suo lacte aluit. Et vt breui-
ter illa sex misericordie opa p̄currāmus
que cū vni ex minimis suis fūt deus si-
bi facta cōfiteſt ista nō quēlibet ex mini-
mis: sed summū dei filiū suscepit: nudū
carne vel etiā pannis opuit: esurientem

pauit: sītientem lacte potauit. infirmūz
p̄ infantia ⁊ iacētē nō solū visitauit sed
etīa balneando: fouēdo: liniēdo: gestan-
do frequētauit: vt merito de ea dicatur
martha satagebat circa freq̄ns ministe-
rium p̄prehēso ⁊ crucifixo q̄si in carcere
posito affuit sicut scriptū est. Stabat iu-
xta crucē iesu mater eius. Inter hec aut̄
turbabat ⁊ sollicita erat cū fugeret i legi
ptū a facie herodis qui suū talē filium a
deo p̄sequebat: vt multos suspecte eta-
tis pueros occideret. Turbabat cum vi-
dens insidiantes ⁊ mortē ei inferre moli-
entes cognoscer̄t: ad vltimū turbata est
valde ⁊ iuxta symeonis vocē suam ipsi-
us aīam p̄transiūt gladius cū vidisset su-
um talem filiū cōprehēdi ligari: flagella-
ri: cōspūi: spinis coronari: derideri: colo-
phizari: mori: sepeliri. Unde ei cōgruit
quod dic̄t. Marta marta sollicita es ⁊
turbaris erga plurima. Nemo dubitat
quod beata maria filium suū vellet libe-
rari de omni tribulatōe ⁊ seip̄am in turba-
tione adiuuare a diuinitate: qm̄ eidem
filio in esse sciebat p̄ theoricaz q̄ est pars
marie: hoc est q̄ martha p̄querit q̄ cam
soror reliquerit ministrare solam: ⁊ eius
auxiliū in ministerio flagitat. Hec de p̄-
te marthe. Porro de parte marie q̄ opti-
ma predicat̄ q̄ta vel qual̄ in btā maria
fuerit q̄s digne loqtur. Si talis estyt dī-
ximus: uno q̄ melior est q̄ diximus: in
btā maria p̄ marthe q̄ tamē a dño non
laudat̄: sed tamē nō vitupat̄: qualis est
p̄s quā optimā maria elegit q̄ sic lauda-
tur vt ab ea nō vitat̄ auferri. O q̄ mag-
na multitudo dulcedinis dei fuit in bea-
ta v̄gīne: qm̄ spū sanctus sup eam ve-
nit: ⁊ virtus altissimi obumbravit: ⁊ de
eodē spū sc̄tō cōcepit. Quid de deo nō
sapiebat in q̄ sapiētia dei latebat: ⁊ i cu-
ius vtero corpus sibi aptabat̄. Christus
est vt ait apls: virtus ⁊ dei sapiētia: q̄ i
eo sūt oēs thezauri sapientie ⁊ scientie
absconditichist⁹ aut̄ i maria. Ergo dei

Epistole
Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Epistole anselmi exhortorio

Xtus et sapientia et oes thezauri sapietie et scientie in maria: hec non tamen ad pedes sed et ad caput domini sedes audiens etibus ex ore eius: hec conservabat oia etba angelorum et pastorum vel maiorum necnon ipsius filii sui conferens in corde suo. Nemo unquam sicut ista gustauit et suavis est dominus. Inebriebat ab vertute domus eius et torente voluptatis eius potabat. Nec mirum quoniam apud eam immo inter erat fons vite de qua manabat tanta pfectio utriusque vite. Circa plurima vero martha occupabat: circa unum enim maria delectabat: quod unum est necessarium plurima auferuntur: unum manet. Singulariter igit partem maria elegit: pars marthe ei auferat. Nam enim non erit sollicita ut ministret ei sicut puer cui oes ordies angelorum ministrat sicut domino. Nam non turbabit fugiens in egyptum cum eo a facie herodis quod ipse ascenderat in celum: et herodes descendit in infernum a facie eius. Nam non turbabit erga pluma quam fecerunt suo filio iudei quod oia subiecta fuerit ei. Nam filius marie a iudeis vel militibus non flagellabis: nec occidet: quod resurgens iam non morietur: mors illi ultra non dividitur. Pars autem marthe ei auferat: sibi bono suo. Pars vero marie ei pfectio quod non auferat ab ea. Exaltata est enim super glorias angelorum repletum est in bonis destinariis suis: videt deum facie ad faciem sicut est: gaudet cum filio in eternum: hec est pfecta optima que non auferatur ab ea: cuius et nos principes sumus et meritis et pfectibus eius. Per Iesum christum filium eius quod vivit et regnat cum deo per in unitate spiritus sancti pro oia scela etorum anime. Explicit omelia.

Epistole domini Anselmi archiepi cantuariensis exhortatoria ad suum auunculum habite.

Eruus seruo-

rus dei in beccesi monasterio clementium frater Anselmus fratri dilecto: filio desiderato: helmado

bene incepit feliciter perficere Benedictus deus a quo omne datum optimum et omne donum perfectum descendit: qui auertit oculos tuos ne videant vanitatem: et erexit agam tuam ad sequendam virtutem. Restat igit mihi desiderare ut sedula sollicitudine pertractes: quod nemo mittet manus ad aratum et respiciens retro aptus est regno celorum. Antiquus enim hostis tamen enixi non cessabit in timore te calliditatibus inuidere quanto te videt studiosius laqueos eius vel leeuadere. Sepe namque reducit ante metas oculos et delectabilia sunt ea in quibus solitus es conuersari: ut continuo subinfrerat quod difficile sit assueta voluptate carere quia sit impossibile in quodam austero rigore et rigida austerritate tota etate perseverare: quatenus ex memoria assuete delectationis plus horreat animus sobrietate vite sublimioris: aliqui sub specie discretionis fingunt se salubrius tibi, quod per posueris consilere: ut scilicet prauitatem deservens in clericali proposito religiose vivendo velis persistere: ut per vite correctionem animam tuam possis salvare: nec per indiscretionem subeas onus quod non possis portare. Quod si te ab intentione perfectoris vite nullatenus auerti posse cognoverit quod tecum ire approbando propositum se stimulabit: sed iuxta etiam laqueos ponere in timidos non cessabit. Alij quidem hinc oblata optunitate peccandi illuc stimulante temptatione suasionem callidus addet huiusmodi. Nam bonum est quod decreui sibi facere ut qualibet immensitatem peccatorum possit destruere. Inter haec satissimae voluntati tue cur hesitas: cum cito siue multa siue pauca peccata sint pariter delenda non dubitas. Aliqui vero taliter conabuntur decipere. Bonum quidem est quod vis facere sed non oportet nisi cum temere lasciuia inuenili: quod pondus illius regulares censure non tolerat ipsa maturitas etatis religiose grauitati se contemperat. Quod si viderit te ita imbecilem ut impe-